

HUKUK YARGILAMASINDAKİ ADLİ SÜREÇLERE İLİŞKİN GENEL KAVRAMLAR HAKKINDA BİLGİ NOTU

***17 MAYIS VE KAOS GL DERNEĞİ TARAFINDAN HUKUKİ
DESTEK PROGRAMI HAZIRLANMIŞTIR.**

Amaç

Bu bilgi notunun amacı hukuk davalarındaki süreçlere ilişkin bilgi vermektir.

Yararlanıcı

Bu bilgi notu, adli süreçlere ilişkin genel kavramlar bilgi edinmek isteyenler için hazırlanmıştır.

İçindekiler Tablosu

<i>Hukuk Yargılaması Nedir? Dava Nedir? Davacı-Davalı Kime Denir?.....</i>	2
<i>Adli Yardım</i>	3

Hukuk Yargılaması Nedir? Dava Nedir? Davacı-Davalı Kime Denir?

Kişiler arasındaki uyuşmazlıkların incelendiği davalar genel olarak hukuk yargılamasını oluşturur. Kişilerin devletle girdiği ilişki de zaman zaman hukuk yargılamasının konusu olabilir. Örneğin nüfus kaydında yapılacak değişiklikler için açılan davalar, devlete ait bir mala zarar verilirse zarar nedeniyle açılan davalar, belediyede çalışırken işten atılan işçinin açacağı dava; karşı taraf devlet olmasına rağmen hukuk yargılamasının konusunu teşkil eder.

Kişilerin ceza kanunlarını ihlal ettiği iddiasıyla açılan davalar ise ceza mahkemelerinde görülür. Ceza mahkemelerinin süreçleri farklıdır ve başka bir bilgi notunda buna ilişkin bilgi verilmiştir.

Hukuk yargılaması asliye hukuk, sulh hukuk, asliye ticaret gibi mahkemelerde görülen davalardır. Örneğin kişinin kiraladığı gayrimenkul ile ilgili mülk sahibi ile arasındaki uyuşmazlığa ilişkin davalar sulh hukuk mahkemesinde, hakarete uğrayan bir kişinin açacağı tazminat davası asliye hukuk mahkemesinde, nüfus müdürlüğüne karşı açılan isim değişikliği davası asliye hukuk mahkemesinde, diğer mirasçılara karşı açılacak davalar asliye hukuk mahkemesinde, boşanma gibi aile hukukunu ilgilendiren davalar aile mahkemesinde, işyerinde ayrımcılığa uğrayanın işverenine açacağı dava ise iş mahkemesinde görülür.

Bu mahkemelerde savcı, polis gibi kolluk görevlileri olmaz. Yargılama genel olarak iki kişi arasında seyreder.

Hakkını elde etmek için mahkemeye başvuran kişiye davacı denir. Kendisine dava açılan kişiye davalı denir.

Hukuk mahkemelerinde sürelere uymak çok önemlidir. Kişiler, hukuk davalarında kendilerine verilen sürelerde yapılması istenen görevleri yerine getirmese (Delil sunma, davaya yanıt verme) o görev hiç yerine getirilmemiş gibi sonuçlar doğar.

Gündelik hayatta duyulan “haklı olmama rağmen kaybettim” sözü, böyle kesin sürelerle uyulmamasından kaynaklanan hatalara dayanabilmektedir.

Kişiler hukuk mahkemelerinde de avukat yardımından yararlanabilir. Ancak bunun prosedürü ceza yargılamalarından farklıdır.

Adli Yardım

Öncelikle belirtilmesi gereken husus adli yardım kurumunun hukuk davalarında başvurulabilecek bir kurum olduğudur.

Adli yardım kısaca, maddi imkânları mahkeme harç ve masraflarını karşılayamayacak olan kişi için bu giderlerin karşılanması ve kendisi için bir avukat görevlendirilmesidir. Adli yardım talebi davanın görüleceği mahkemeye ya da bulunulan ilin barosuna iletilmelidir. Baroların adli yardım kurulları/merkezleri bu konuda yardımcı olacak ve yol gösterecek başta gelen birimlerdir.

Bu noktada adli yardımdan iki şekilde yararlanılabilir.

Birinci Seçenek: İlk olarak il barosuna başvurularak adli yardım talebinde bulunulur. Barolar adli yardım taleplerinin kabulü için belirli şartlar aramaktadırlar. En önemli şart, hiç şüphesiz adli yardım talebinde bulunacak kişinin ekonomik durumunun avukatlık ücretini ve mahkeme masraflarını karşılayamayacak olmasıdır. Bunun yanı sıra adli yardım talebinde bulunulurken baroya sunulması gereken evraklar da söz konusudur. Başvuru için istenen evraklara örnek olarak Ankara Barosu tarafından istenen belgeler:

- 1) İkametgâh ilmuhaberi (muhtardan),
- 2) Fakirlik ilmuhaberi (muhtardan),
- 3) Nüfus cüzdanı fotokopisi,

- 4) İkamet ettiği tapu sicil müdürlüğünden üzerine kayıtlı taşınmaz olup/olmadığına dair belge ve tüm Türkiye genelindeki taşınmaz kaydına ilişkin e-devlet çıktısı,
- 5) E-devlet araç kaydı sorgusu,
- 6) Çalışıyorsa maaş bordrosu/gelir belgesi (çalışmıyorsa SGK'dan alınacak 4a-4b-4c gelir belgesi)
- 7) Açılmış bir dava var ise belge fotokopileri,
- 8) Oturduğu ev kendisine ait ise tapu kaydı fotokopisi, kirada oturuyor ise kira kontratı veya ödeme makbuzu, kira vermeksizin oturuyorsa yanında oturduğu kişiden alınan "kira vermeksizin oturduğunu" gösteren yazı.

Yukarıda da belirtildiği üzere adli yardım başvuruları için baroların bünyesinde kurulmuş olan adli yardım birimlerine başvurulmalıdır.

Adli yardım talebinde bulunan kişinin herhangi bir sosyal güvencesinin, gelirin ve mal varlığının bulunmaması gerekmektedir. Baro, bu hususların tespiti için başvurucuya verdiği belgelerin ilgili kurumlara imzalatılmasını ister.

Şayet adli yardım talebinde bulunan kişi dava sonunda maddi bir alacak elde ederse baroya belli bir miktarda ödeme yapmayı ve avukatlık vekalet ücretini ödemeyi taahhüt eder.

Adli yardım talebinin baro tarafından kabulü üzerine kişi istediği avukatı seçemez; baro tarafından adli yardım görevi yapan avukatların bulunduğu listede sırada olan avukat görevlendirilir.

İkinci Seçenek: Adli yardım kurumunun işletilmesi için ikinci olarak da asıl işin görüleceği mahkemeden adli yardım talebinde bulunulabilir. Mahkemeden adli

yardımda bulunacak kişi iddiasının özeti ile birlikte, iddiasını dayandıracığı delilleri ve yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını gösteren mali durumuna ilişkin belgeleri mahkemeye sunmak zorundadır. Mahkemenin adli yardımda talebini kabul etmesiyle birlikte adli yardım şu hususları kapsayacaktır:

- a) Yapılacak tüm yargılama ve takip giderlerinden geçici olarak muafiyet,
- b) Yargılama ve takip giderleri için teminat göstermekten muafiyet,
- c) Dava ve icra takibi sırasında yapılması gereken tüm giderlerin Devlet tarafından avans olarak ödenmesi,
- d) Davanın avukat ile takibi gerekiyorsa, ücreti sonradan ödenmek üzere bir avukat temini.

Mahkeme, talepte bulunanın, yukarıdaki sayılan hususlardan bir kısmından yararlanmasına da karar verebilir.

Şayet adli yardımdan yararlanan kişi için mahkemenin talebi üzerine baro tarafından görevlendirilen avukatın ücreti, yargılama gideri olarak Hazineden ödenir.

Son olarak belirtilmelidir ki adli yardım talebi üzerine atanan avukatlar, söz konusu işi ücretsiz olarak takip etmemekte, vekalet ücretleri kendilerine baro tarafından ödenmektedir.